

BUDAPEST
RÉGISÉGEI
XIII



BUDAPEST
1943



BUDAPEST RÉGISÉGEI
RÉGÉSZETI ÉS TÖRTÉNETI ÉVKÖNYV

SZERKESZTIK
NAGY LAJOS
ÉS
ZAKARIÁS G. SÁNDOR

XIII

Jakovics

A SZÉKESFŐVÁROS KIADÁSA
1943

Felelős kiadó: Dr. Zakariás G. Sándor

Budapest székesfőváros házi nyomdája — 25901 — Felelős vezető: Klemm Árpád

TARTALOM:

KUZSINSZKY BÁLINT

	Oldal
<i>Tompá Ferenc</i> : Adatok Budapest őskorához	11
<i>Alföldi András</i> : Aquincumi adalék a Kr. u. 268. év történetéhez.....	33
<i>Dobrovits Aladár</i> : Az egyiptomi kultuszok emlékei Aquincumban	45
<i>Nagy Lajos</i> : Dirke bűnhődése az aquincumi mozaikon	77
<i>Gerevich László</i> : A csuti középkori sírmező	103
<i>Garády Sándor</i> : Budapest székesfőváros területén végzett középkori ásatások össze- foglaló ismertetése (1931—1941.)	167
<i>Dercsényi Dezső</i> : XI. századi királyi kőfaragóműhely Budán.....	255
<i>Gerő László</i> : Újabb adatok a várbeli Szent Miklós templomhoz.....	295
<i>Kelényi B. Ottó</i> : Iparosok és kereskedők Budán és Pesten a középkorban.....	319

É R T E S Í T Ő.

<i>Szilágyi János</i> : Az Aquincumi Múzeum kutatásai és gyarapodása az 1936—1942. évek folyamán	337
<i>Nagy Tibor</i> : A Fővárosi Régészeti és Ásatási Intézet jelentése az 1938—1942. évek között végzett kutatásairól	359
<i>Garády Sándor</i> : Jelentés az 1936—1942. évben végzett ásatásokról.....	401
<i>Gerevich László</i> : A Középkori Múzeum kutatásai az 1941—1942. évben.....	439
<i>Barkóczi László</i> : Újabb leletek a Gázgyár területéről	445
<i>Nagy Lajos</i> : A középkori Kelenföld (Tabán) római kori hagyatéka.....	447
<i>Nagy Tibor</i> : A Castricius stélé kora	463
<i>Nagy Tibor</i> : A CIL, III. 14351 számú síremlék új olvasása.....	471
<i>Bónis Éva</i> : Üvegtechnikát utánzó poharak Aquincumban.....	473
<i>Kelényi B. Ottó</i> : Egy budavári ház felosztása 1491-ben.....	477
<i>Kelényi B. Ottó</i> : Buda 1530. évi ostromához.....	479
<i>Kelényi B. Ottó</i> : Deési Borbála asszony gyémántos gyűrűje	483

KIVONATOK — AUSZÜGE — ESTRATTI — SUMMARIES



Dr. Kurovinskiy, Baku

KUZSINSZKY BÁLINT

1864—1938.

Budapest őskori római és középkori multjára vonatkozó kutatásaink ismertetését Kuzsinszky Bálint emlékének ajánljuk. Kik e tanulmányokat írtuk, barátai, tanítványai és távolabbi tisztelői voltunk. Mindnyájunkat összekötött a tudományos életben közösen folytatott munka, vezetésének nagyvonalúsága és az irányítás buzgó szeretete. Hívei még mindig érzik tudásának lenyűgöző hatását. Hogy iskolát tudott teremteni s hogy sokan vallják őt mesterüknek, az nem választható el nemes egyszerűségétől. Önérzetes volt mint tudós, ismerte a lehetőségeket és tudása határait, így lett Mommsennek és Domaszewskinek egyik legkiválóbb magyarországi munkatársa. Epigrafikusnak készült és a legszebb eredményeit a római feliratok magyarázásával érte el. Ez a német régészeti iskola, amelynek Ő Magyarországon első képviselője volt — a feliratokból akart történelmet alkotni — nála találta meg betetőződését. Sokoldalúságára jellemző, hogy amikor köveket kutatott és feliratokat magyarázott, nem hanyagolta el az apró leleteket sem. Ezzel kapcsolatban ki kell emelnünk nagyságát a külföldi kutatók mellett, vidéki útjai alkalmával egy utolsó cserépnék is megtalálta azonnal kulturális és történelmi jelentőségét. Aquincumi ásatásai mintaadók, még ma is tőle tanul a fiatal régésznemzedék. A polgár város körvonalainak kialakulása Torma és Hampel mellett az Ő elvitathatatlan érdeme. Sokoldalúságára jellemző még, hogy a papföldi, Pacatus névvel jelzett gyár emlékeinek ismertetését kötelességének tartotta s hogy vállalta a Balaton római kori emlékeinek feldolgozását. A fazekastelep publikációját külföldön is elismert s hasonló módon véghez nem vitt ismertetésben adta át a magyar tudományos világnak. Halála napjáig dolgozott az általa föltárt köemlékek ismertetésén, melyet folyóiratunk előző köteteiben adott közre. Ebbe a munkájába belevitte nemcsak Aquincum feliratos emlékei iránt viseltetett szeretetét, hanem többet is adott, olyan eredményeket a tudományos világnak, melyekre

a következő generáció bátran építhet. Mintaszerű vezetői a szakértők minden nyelvén tették közkinccsé fővárosunk elődje, a római Aquincum multját. Tudományos cikkeiből érezhetjük nemes nagyvonalúságát és azt a tárgyilagosságot, amelyet előtte magyar régész még nem ért el. Egy gazdag aquincumi sírlelet ismertetésével kapcsolatban leszögezte, hogy a régészet ne csak az aranyleletek felszínrehozásában merüljön ki, hanem az olyan leleteket is vegye tekintetbe, melyek kronológiai szempontból biztos támaszpontot adnak a további kutatások számára. Ő volt annak, a ma már általános tudományos szempontnak legerősebb képviselője, hogy a földből együtt kikerült leleteket együtt kell tartani.

Mikor 1922-ben elhangzott a Régészeti Társulatban elnöki székfoglalója, Ő volt az, aki megcsonkított helyzetünkre utalva rávilágított arra, hogy a Dunamedencében az élet csak akkor válhat egységesé, ha ezt a területet, melyet a Kárpátok zárnak le, egységes kultúra hatja át.

Most, amikor a Budapest Régiségei XIII. kötetét adjuk át a közönségnek, kötelességünk áldozni Kuzsinszky szellemének, aki folyóiratunk V—XII. kötetében mintaszerűen mutatta be azokat az emlékeket, amelyek fővárosunk területén kerültek elő és mintegy okmánytárnak tekintett folyóiratával lehetővé tette a Szendy Károly polgármester szerkesztésében megjelent Budapest Története I. kötetének létrejöttét.